מו: שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

ה"ג. מי דליכא לאשתלומי מיניה לשקול תורא בזוזי לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה ואית דגרסי מי דליתא להני זוזי משמע אם אין אותן מעות בעין שנתן נוקח למוכר אפי' אית ליה זוזי אחריני לא יהיב ליה זוזי ואין נראה לר"ת מאחר שמקח טעות הוא סברא הוא שדינו כדין ב"מ וכ"מ מי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי כדמוכח בהכותב (כתובות דף פו. ושם) בההוא דקאמר תולה מעותיו בנכרי הוה ואור"ת שיש ג' דינים לב"ח ולנוקח ולשכיר דבעל חוב מי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי כדפי' ומי לית ליה זוזי לא מצי מ"ל זל טרח וחבין ואייתי זוזי כדמוכח בהכותב והכא נשמעתין דקאמר ממרי רשותך פאדי אפרע ונקיק אפי' אית ליה זוזי מצי לסלוקי בארעא ברב הונא דאמר בפ"ק (דף ט.) מי כסף או מיטב ולרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כל מילי מיטב הוא ובשכיר אפי' לית ליה זוזי אמרינן ליה זל טרח ואייתי זוזי דגבי פועל לא אמרינן ממרי רשותך פאדי אפרע כדמוכח בהכית והעלייה (ב"מ דף קיח.):

שאין נוקקין **אלא** לתובע תחילה. פ"ה כגון לאותן תובע לשמעון מנה שהלוהו ושמעון משיבו תפסת משלי החזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפחת מדמיו שנשתמשת בו בתחילה נוקקין לטענת לאותן ומוציאין לו המנה משמעון ואח"כ נוקקין לשמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון והשתא ל"ל לפ"ה דמיירי כגון שיש לראובן שטר על המנה דאי לאו הכי נאמן שמעון אפי' יש עדים לראובן להמלוה את מכירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים וא"ת היכי דמי אי יש לשמעון עדים מוכיחים או טוען שיביא עדים תוך ל' יום שתפס ראובן משלו למה יגבה לראובן תחילה והלא אם שולל ל' יום לפרוע מוכו נותנים לו שהוא זמן ב"ד ואם שמעון אומר שיביא עדים שלו לאחר ל' יום אפי' בלא קרא נמי לא היינו שומעין לו ואפי' דלו נכסיה דאמרו אם אומר שלאחר שנה או שנתים יביא עדים מי שומעים ליה כלל וי"ל כגון דשמעון אומר פלוני ופלוני בשעת מעשה היו יודעים שכדברי כן הוא ואנו יודעים שהוא אומר אמת בזה שהיו בשעת המעשה ואי לאו קרא ה"א שראוי להמתין להם אפי' פופן לבא לזמן מרובה וי"מ כגון שזה תובע שחבל בו ושמעון אומר יש לי שאר תביעות עליו ומגביון לראובן דמי חבלתו אע"פ ששמעון אומר שהיום או למחר יביא עדים ואין ממתינין לו כלל דקי"ל בהחובל (לקמן דף לא.)[1] דאין נותנין זמן לחבלות ויותר משמע לפרש לענין חבלה מלענין מלוה מדמייתי עליה קרא דאשרו חמון בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה. ושם)[2]:

ורביע נזק אחד משמונה בנזק. תימה היאך משוה הולד לפרה פשיטא אלא עשה הולד נזק כמו הפרה דאמרו אם יש לו לאחד ט' מלקים ולאחד מלק אחד מי ישלם זה כמו זה כאילו היתה חליה שלו והא תניא בהדיא בפרק אחרונה ומשה (לעיל דף לו.) האחרון נוטל מנה ושלפניו [ממשים זוז ושניס] הראשונים דינר זהב משמע שכל אחד מפסיד כפי מה שיש לו ומפרש ריב"א דטולה מלתא נקט לסימנא בעלמא כאילו הולד עשה חצי נזק אבל לעולם לא משלם אלא רביע נזקו שאם הפרה שוה שמונים זוז בלא הולד ועם הולד מנה וחצי כל נזק שעשתה מנה כגון שנגחה שור שוה מאתים ומתא אלא רביע נזקו ואם היה ודאי שותף היה נוטל הפרה עם הולד ועכשיו שהוא ספק נוטל חצי הולד שהוא עשר זוז שהוא רביע נזקו של ולד:

גלית אדעתיך דשותפא אית לי. ומאחר שהודה שיש לו שותף לא ישלם רק חצי המשלומין ואיך פלגא לא משלם כולו בעל הולד דעד כאן לא קאמר רבי נתן אלא בשור אם שדחף את חבירו לבור אין לחייבו אלא רביע אע"פ שודאי הזיק לפיכך משלם כל השאר מבעל הבור כיון שהבור הרגו לשור אבל כאן שאם הולד בחיי אמו בשעת נגיחה יש לו להתחייב בחשלומין אין לחייב הפרה חשלומין שהם על הולד לשלם אם נגח:

מידע ידעי דשותפות אית לי. פי' שיש לנו להעמיד הפרה בחזקת שהיא מעוברת והשתא היא דילדה ומודה קומכום כיון דאיכא תרתי שהוא מוחזק וגם איכא דאמרינן המע"ה הלכך לא משלם בעל הפרה אלא רביע כאילו ודאי אית ליה שותפי ומיהו להוציא ממון מיד בעל הולד אין מועלת חזקה הלכך לא משלם בעל הולד אלא אחד משמיניה נזק ואידך אחד משמיניה נזק מפסיד וה"נ אשכחן בההוא דהמחליף פרה בחמור דמוקי בהשואל (ב"מ דף ק. ושם)[3] כקומכום ולא אמרינן אוקי אחזקתיה והשתא הוא דילדה להוציא ממון מחזקת מרה קמא וקשה לר"י בפרק השואל (שם דף נ: ושם נח:) תנן זה אומר אני יודע וזה אומר אני יודע יחלוקו בני אלה היום ובכרה לאחר ומוקמא לה כקומכום ואמאי לא אמרינן אוקמיה אחזקתה והשתא היא דאתה להעמיד הממון ביד השואל ויפטר מלשלם ואור"י דשמא יחלוקו לאו אשאלה היום ובכרה לאחר קאי אלא אשאל אחת ובכר אחת:

ליתא

ה"ג. מי דליכא לאשתלומי מיניה לשקול תורא בזוזי לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות זיל בתר רובא ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך [1]ולא אזלינן בתר רובא כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל [2]בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראיה תניא נמי הכי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד דברי סומכוס וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה א"ר שמואל בר נחמני מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר [3]מי בעל דברים יגש אליהם יגיש ראיה אליהם מתקיף לה רב אשי הא [4] למה לי קרא [5]סברא הוא דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא אלא קרא לכדר"נ אמר רבה בר אבוה דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה[6] [7]מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש דבריו אליהם אמרי נהרדעי [8]פעמים שנזקקין לנתבע תחלה והיכי דמי דקא זילי נכסיה: וכן פרה שנגחה את השור [וכו']: חצי נזק ורביע נזק פלגא נזקא הוא דבעי שלומי כולי נזקא נכי רבעא מאי עבידתיה אמר אביי חצי נזק אחד מארבעה בנזק ורביע נזק אחד משמנה בנזק ואי פרה וולד דחד נינהו ה"נ דמצי א"ל לבעל פרה ממה נפשך חצי נזק הב לי אלא לא צריכא דפרה דחד וולד דחד ואי דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה הכי נמי דאמר ליה לבעל פרה פרה דידך אזיקתן הב לי ראיה דאית לך שותפי אלא דקדים תבעיה לבעל ולד תחלה דאמר ליה: גלית אדעתך דשותפא אית לי איכא דאמרי אף על גב דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה מצי מדחי ליה דאמר ליה מידע ידעי [9](אנא) דשותפא אית לי אמר רבא אטו אחד מארבעה בנזק ואחד משמנה בנזק קתני חצי נזק ורביע נזק קתני אלא אמר רבא לעולם בפרה וולד דחד והכי קאמרינן איתה לפרה משתלם חצי נזק מפרה

ליתא

---

[1] ואי ליכא לאשתלומי מיניה לישקליה לתורא בזוזי [2]דאמרי אנשי ממרי רשוותך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות זיל בתר רובא ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך [3]ולא אזלינן בתר רובא כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל [4]בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראיה תניא נמי הכי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד דברי סומכוס וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה א"ר שמואל בר נחמני מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר [5]מי בעל דברים יגש אליהם יגיש ראיה אליהם מתקיף לה רב אשי הא [6] למה לי קרא [7]סברא הוא דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא אלא קרא לכדר"נ אמר רבה בר אבוה דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה[8] [9]מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש דבריו אליהם אמרי נהרדעי [10]פעמים שנזקקין לנתבע תחלה והיכי דמי דקא זילי נכסיה: וכן פרה שנגחה את השור [וכו']: חצי נזק ורביע נזק פלגא נזקא הוא דבעי שלומי כולי נזקא נכי רבעא מאי עבידתיה אמר אביי חצי נזק אחד מארבעה בנזק ורביע נזק אחד משמנה בנזק ואי פרה וולד דחד נינהו ה"נ דמצי א"ל לבעל פרה ממה נפשך חצי נזק הב לי אלא לא צריכא דפרה דחד וולד דחד ואי דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה הכי נמי דאמר ליה לבעל פרה פרה דידך אזיקתן הב לי ראיה דאית לך שותפי אלא דקדים תבעיה לבעל ולד תחלה דאמר ליה: גלית אדעתך דשותפא אית לי איכא דאמרי אף על גב דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה מצי מדחי ליה דאמר ליה מידע ידעי [11](אנא) דשותפא אית לי אמר רבא אטו אחד מארבעה בנזק ואחד משמנה בנזק קתני חצי נזק ורביע נזק קתני אלא אמר רבא לעולם בפרה וולד דחד והכי קאמרינן איתה לפרה משתלם חצי נזק מפרה

ליתא

בעל דברים. תובע: **שאין נוקקין אלא לתובע תחילה.** כגון לאותן תובע משמעון מנה שהלוהו [1](בעדים או בשטר) ושמעון משיבו תפסת משלי החזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפחת מדמיו שנשתמשת בו בתחילה נוקקין לטענת לאותן ומוציאים לו המנה משמעון ואחר כך נוקקין לו לטענת שמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון: **דקא זילי נכסיה.** שיש כאן תגרין שיקנוהו בדמים יקרים ומחר יבלו להם. אי נמי שקרקעותיו זלות ע"י תביעה זו שרואין אותו דמוק ואם יוציאו לו תפיסתו או משכונו ימכרם וישלם לו מהן: **חצי נזק ורביע נזק.** הרי כל הנזק מסך רביע ואמאי הא חס הוא ופלגא נזקא הוא דבעי שלומי ומו לא והאי כל נזקא נכי רבעא דמחייבת ליה לשלומי מאי עבידתיה: **אמר אביי חצי נזק.** דקתני היינו חצי משלומין שיטנו על הפרה אם אין ולד להא איהי משלמת ח"נ השתא משלם רבעא משום דאית ליה שותפות וכדמפרש ואזיל דולד דאיכא אחריתא הוא: **ורביע נזק.** דקתני אולד רביע חצי נזק שהיה חייב אם הוא לבדו נגח דהיינו אחד משמנה נמוק כדמפרש טעמא ואי פרה וולד כו': **דפרה דחד וולד דחד.** כגון שמכר לו פרה חוץ מעוברה: **דא"ל.** בעל הפרה: **גליס אדעתיך דשותפא אית לי.** וכבעל דנזקא הוא דמחייבנא לך וכבעל דנזקא השתא דמפסקא לך שמיניה משתלמת מיגאי:

ליתא

מסורת הש"ס

[1] כ"מ קיח. כ"ב נב.; [2] (לעיל מ: כ"ב נב:); [3] (עיין תוספות שבועות כב: ד"ה אינשי אינמא); [4] (פי' רש"י פסחים לה. ד"ה ואתרן), [5] רש"ל מ"ז, [6] רש"ל מ"ז, [7] (פי' ש"ך חו"מ סימן כ"ל סק"ג מ"ש על דברי תוס' אלו), [8] (ד"ה אשכון), [9] (ד"ה הא).

תורה אור השלם

1. וְאֶל הַקְּנִיָּן אָמַר שָׁבוּ לָנוּ בָּזֶה עֵדִי אֲשֶׁר נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַחֶרֶן וְאַחֵר עִמָּכֶם מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם:

שמות כב יד

גליון הש"ס

גמ' ואי ליכא לאשתלומי בו'. עיין לעיל דף מ: ע"ל תוספות ד"ה ואיכא עמי ומיין מהרש"א שם: **שם** למה לי קרא. כתובות כב ע"א מה כה ע"א:

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ד מהל' מכירה הל' ה טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף כב: ד ב ג מיי' פ"ב מהל' מלוה ומלוה הלכה כ כסי' המגן' בשם ר"מ סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סימן כד:

מוסף רש"י

ואי ליכא לאשתלומי מיניה. דליכא מעות מצויות למוכר לאשתלומי ליקח מיניה דמוכר, אמאי אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר השור, ליעכב תורת עצמו בחזי (רשב"ם ב"ב צב:). **דאמרי אינשי כו'.** מקרא נפקא לן בפ"ק (ט.) דאמר רב הונא לו כסף לו מיטב שיטבו, ואתיביה רב נחמן לרב הונא יפיא לרבות שור כסף, ומשני הכא במאי עסקינן בדליית ליה מעות מצויות, דלית ליה פשיטא, מהו דתימא אמרינן זל טרח חבין ואייתי ליה קמ"ל (שם). **ממרי רשוותך.** מבעל חוב (ב"מ קיח:) הלוה אפר אתה טשה בו (ב"ב שם). **פארי אפרע.** אפילו נתן לך סוכין קבלם (ב"מ שם) סוכין בשוויהן (ב"ב שם). **דאיכא לאשתלומי מניה.** דליכא מעות מצויות למוכר לאשתלומי ליקח מניה (שם. ע"ש בארוכה). **ורובא.** דשוורים לרדיא זבני (שם). **באיסורא.** כגון תשש מעות מוכרות כשר שחוטה והאחת מוכרת כשר נבילה, דאמרינן בגמרא הלך אחר הרוב (שם). **בממונא לא אזלינן בתר רובא.** אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה (שם) לא אמרינן כחר רובא זל ולחריבה קנלו וזהי מקח טעות, אלא אמר המוליא מחבירו עליו הראיה ריסל לומר לו לשחיטה מכרתיו לך (לעיל כז:). **מי בעל דברים.** מי שיש לו דין (שמות כד יד). **יגיש ראיה אליהם.** עליו להביא עדים לנגד את הספק, ודאוריתא היא (ניפין מח:). **שאינן נוקקין אלא לתובע תחלה.** כגון התובע את מכירו לדין שהלוהו ואינו משלם הא טוענו משכון היה לי בידך ונתקלקל או אבד, נוקקין תחלה כ"ד לתביעת התובע עד שיטל ממנו בידו ואחר כך נוקקין לדין המשכון (סנהדרין לה.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com